

Vážení čtenáři Literky,

jistě tušíte, že ani moderní nemoc nechodí po horách. Její zásluhou jsem minulé tři týdny trávil v posteli. Možná čekáte, že tedy znám způsob, jak se zvýšené teploty, bolesti očí i kloubů, závratí, kašle a nechutenství efektivně zbavit. Na žádný zaručený recept jsem však nepřišel. Významně nepomáhalo pocení, zobání paralenů, acylpyrinů, vitamínů D a C ani zinku v přírodní formě. Přiznávám, byl jsem netrpělivý. Ještě před testem (byly svátky) odešel čich a přímým kontaktem s protiepidemickými opatřeními mizely mnohé iluze. Hned při trasování jsem volajícího studenta překvapil sdělením, že v Brně máme dvě fakultní nemocnice. Na čísle 1221 jsem si zase od slečny s vadou řeči vyslechl, že ji nemám mást, protože je infolinka. Jeden návod přesto mám. Efektivně se zbavíme pandemie, když ji společně pošleme do muzeí (kam se odkládají reliktů minulosti). Čím dříve, tím lépe. Zachyťte a zdokumentujte své zkušenosti, prožitky, příhody a příběhy libovolnou formou a dokumenty odevzdejte do nejbližšího muzea. V každém jistě mají banánovou krabici, kam se dá vše uložit, než se do práce pustí historici. Nejedno ústřední rozhodnutí osloví kolegy Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Nezapomínejme však i v indispozici hledat optimistická východiska.

Libor Kalina

Mráz

Bohuslav Reynek

Kopce jsou lysé,
sníh hoří.

Po nebi honí se
hvězd sršící tchoři.

Stín se tiskne na dům,
lká potají.

Zahradám a sadům
rty modrají.

3 otázky pro Miroslava Malovce

Na výstavě o Františku Kožíkovi, která právě u nás v Památníku probíhá, se můžeme seznámit také s literárními díly přeloženými do esperanta. Jako předseda brněnských esperantistů se věnujete také překladům. Můžete nám prozradit, jaké tituly již máte na svém překladatelském kontě?

Doktoro Johano Faŭsto (pro Loutkové divadlo Radost), v Kožíkově knize o Komenském *Lumo en tenebroj* (*Světlo v temnotách*) jsem překládal druhou část z díla Komenského (Kožíkův román samotný přeložil Zdeněk Rusín), s Jiřím Paterou jsme přeložili Haškovy povídky pod názvem *Ne nur soldato Ŝvejk* (*Nejen voják Švejk*), internetové stránky VEDEM o tereziánských dětech. Dále opera *Sternenhoch* Ivana Achera podle L. Klímy pro Národní divadlo v Praze, básně *Uslyšet duši* Věry Ludíkové (s Jaroslavem Mrázem), vloni na jaře jsem pro svitavské studentské divadlo DOMA přeložil zkrácenou verzi Drdovy hry *Hrátky s čertem*, na podzim pohádky Gabriely Kopcové *Vesmírníčky* a *Kreslený humor* Pavla Raka. Do češtiny z esperanta jsem naopak přeložil v roce 1996 *Nový realismus* Bruno Vogelmann (s Václavem Pecákem) a v roce 2004 knihu Detleva Blankeho *Interlingvistika – cesty k odborné literatuře*. Napsal jsem brožurku *Gramatiko de Esperanto* (1988) a *Velký esperantsko-český slovník* (2017). Já hlavně digitalizuji esperantskou literaturu jiných autorů a připravuji k vydání, rediguji svazový věstník *Starto* (4 čísla ročně po 32 stranách), již 30 let.

Na čem momentálně pracujete či máte nějakou knihu rozpracovanou?

Připravuji nové vydání česko-esperantského slovníku (nyní čekám na připomínky spolupracovníka Zdenka Pluhaře) a zpracovávám rukopisy již zemřelých esperantistů, beletristické i odborné, pro náš svazový elektronický archív, aby vše bylo připraveno pro budoucí generace. Mám v počítači *Paměť českého esperantského hnutí* s asi 500 významnými esperantisty a snažím se zpracovat jejich dílo, které se někdy zachovalo v strojopisech, jindy je rozseto po esperantských časopisech (básně a povídky). Občas se i podařilo něco z mých digitalizací vydat (např. Máchův *Máj*, *Vlastní životopis Karla IV.*, *Válku s mloky*, Brezinovy básně apod.) Překládám internetový program Prestashop do esperanta. Chystám se, že se pokusím dopřekládat poslední kapitolu Kožíkova románu *Na dolinách svítá* (pan Vondroušek už to celé nestihl). Mám v bytě několik banánovek s rukopisy, které chci zpracovat, než je předám do esperantského muzea ve Svitavách. To mi bude pár roků trvat.

Co pro vás osobně znamená esperanto a jaké poslání má v současné době?

Věnuji se mu už přes 50 let a říkám, že je to můj třetí kulturní světadíl. První dva jsou kultura světová a česká, ze kterých znám stovky jmen (na rozdíl třeba od dánské nebo islandské, kde znám jen několik jmen). Esperanto nejen umím jako jazyk, ale znám i jeho dějiny, instituce, osobnosti, literaturu, kongresy, tedy také stovky jmen. Naše klubová knihovna, o kterou se starám, má skoro 5000 titulů. Možná víte, že jsem založil českou Wikipedii (2002), ale věnuji se hlavně

esperantské, což je pro mě jakési zhmotnění tohoto světa. Je však nejen o esperantu. Přispívají tam esperantisté z celého světa o svých městech, památkách, osobnostech, i o svých pracovních oborech (např. lékaři o anatomii), takže je to naše kolektivní mezinárodní dílo (skoro 300 000 článků). Cizí jazyky se lidi učí hlavně proto, aby mohli získávat informace, takže chci, aby esperanto bylo jedním z informačních zdrojů. Ne každý zvládá angličtinu, němčinu, francouzštinu, a když už tento jazyk existuje, tak ať lidem slouží, ať jim slouží všechna ta práce, kterou naši předchůdci vykonali za uplynulé století a za kterou se skrývají možná i miliony pracovních hodin. Samozřejmě jiní esperantisté hlavně cestují, dopisují si, každý podle své nátury, já to beru hlavně po kulturní stránce.

*Miroslav Malovec (*8. 12. 1953 Brno) působí jako redaktor esperantského časopisu Starto a věnuje se překladům literárních děl do esperanta. Stal se prvním redaktorem a správcem české Wikipedie a v současné době zastává funkci předsedy Klubu esperantistů v Brně.*

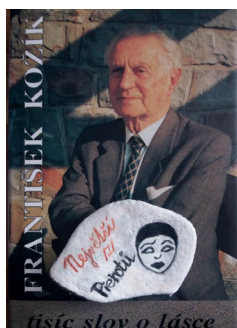
Krocení literární múzy v době korony

Leden býval dosud měsíc, kdy začínaly první ze série putovních seminářů tvůrčího psaní. Tradice zůstala zachována i letos, ve čtvrtek 21. ledna se Krocení literární múzy zúčastnily dvě třídy z Katolického gymnázia Třebíč. Namísto osobního setkání se však seminář

uskutečnil on-line jako součást distanční výuky studentů. Vzhledem k současnému vývoji pandemie koronaviru se doprovodný program literární soutěže Skrytá paměť Moravy bude konat pouze na dálku i v dalších měsících. Přednostně jsou tentokrát semináře určeny školním skupinám. Termín vždy záleží na domluvě s vyučujícím. Od poloviny ledna do poloviny března je možné přihlásit zájemce prostřednictvím emailové adresy pamet@muzeumbrnenska.cz, seminář je bezplatný. Základní délka jednoho kurzu je 45 minut a téma se bude odvíjet od soutěžního tématu 15. ročníku Skryté paměti Moravy – „Život v době korony“. Spolu s lektorkami Muzea Brněnska si mladí tvůrci mohou vyzkoušet techniky tvůrčího psaní a pokusit se literárně ztvárnit svou osobní zkušenost s životem v nouzovém stavu nebo napsat smyšlený příběh současnými událostmi inspirovaný. Zúčastnit se mohou zájemci od 11 do 19 let, podle soutěžních kategorií. Podrobnější informace o soutěži najdete na rajhrad.muzeumbrnenska.cz a FB. (ap)

Malované putovní kamínky

Už jste někde na svých cestách narazili na barevný kamínek či kámen s různými vzkazy, malbami, vtipy apod. a nevěděli jste, jak tahle kratochvíle funguje? Malované putovní kamínky měly původně zabavit děti a udělat radost dalším dětem, když kamínek naleznou. Tato zábava ale přerostla i v zábavu mnoha dospělých. Putovní kameny můžete najít při cestě na nákup nebo do práce, stejně jako na výletě, a dokonce i na dovolené u moře. A to na rozličných místech – dobře schované ve stromech, skalách, ale i nádherně viditelné na lavičkách, památkových objektech, sochách atd., fantazii se meze nekladou. Do malování kamínků se už zapojili lidé napříč Evropou. A jak nálezce pozná, kdo kamínek namaloval? Na zadní stranu kamínku vždy napíšete znak Facebooku a heslo „kamínky“ (ale skupin existuje více), v této skupině se zaregistrujete a můžete vkládat foto nálezů či míst nálezů a doplníte i na kamínku své PSČ. Podle poštovního směrovacího čísla pak už tvůrce dohledá ten svůj originál. A věřte, nalezený kamínek udělá radost hned dvakrát – nálezci a pak i samotnému tvůrci, když ve skupině najde fotografii svého výtvaru. I my v Památníku jsme se zapojili a do světa vypustili kamínek s literární tematikou (viz foto). Naše dílko dávno cestuje a doufáme, že udělá radost mnoha lidem a doputuje co nejdále. (mš)

Aristokratka si zkrátka poradí

Není seriózní, pokud autor spolu s vydavatelem „utnou“ příběh v okamžiku jeho vyvrcholení jenom proto, aby jej mohli „naklonovat“. Osvědčený princip „mýdlové opery“, kterým jsou kojení trpitelé u tuzemských kanálů (televizních), literatury dvakrát nesluší. Zůstává tedy otázka, zda ještě lze otevřenou sérii *Aristokrater* Evžena Bočka (*Druhé město* 2012–2020, *Poslední aristokratka*, *Aristokratka na koni*, – *ve varu*, – *a vlna*... spolu se zatím nejnovější *Aristokratkou u královského dvora*) považovat za seriózně míněnou humoristickou prózu či spíše jen za komerční rodokapsové čtení. Ať tak či onak, své čtenáře si zaručeně najde, včetně proponované *Aristokratky pod palbou lásky*. Zejména když se vedle šlechtice Maxe po hrdinčině boku objevil diamantový pilot královského letectva Mark, kladný podobně jako brilantová tetička Nora. Na rozdíl od předchozích knih se tentokrát rozrostl seznam ostatních titulů *Druhé město* na plných sedm stran. Naznačuje, že vydavatel pilně emituje také nevýdělečné autory. Chápavý čtenář by však v závěru více ocenil například slovníček původních sentencí paní Tiché, převedených do hovorové holandštiny. Jistě by se s nimi „popasovala“ doktorka Spěváková z Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky brněnské univerzity. (klk)

Dny plné poezie

DEN 9. - 23. 11. 2020 POEZIE

SEMINÁŘE
PŘEDNÁŠKY
LITERÁRNÍ DÍLNY
SPECIALIZOVANÉ PROHLÍDKY

Již několikátým rokem se připojujeme s velkou radostí a odhodláním ke svátečním dnům literárního festivalu Den poezie. Pravda, i když letos v trochu jiné podobě, přesto jsme tři dny vzývali múzy a plnili svou mysl verši. Avízované semináře, přednášky a literární dílny tak nahradilo tvoření ve virtuálním prostředí našeho památníkového Facebooku. V listopadových dnech minulého roku (13., 16. a 19. 11. 2020) proběhlo společné spřádání rýmů v rámci tvorby kolektivní básně. Do procesu – sladění se duše s neznámými autory – se mohl zapojit a vyzkoušet si svůj um kdokoliv, kdo měl zrovna čas a chuť. Při psaní kolektivní básně se postupuje velmi jednoduše, zvolí se první verš a na něj se navazuje, každý však přispěje jen jedním veršem a čeká na odpověď, aby mohl reagovat on sám nebo navázat někdo další... Veršotepci se postupně pustili do následujících veršů:

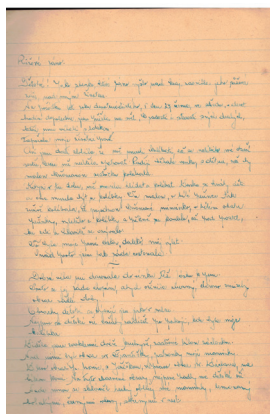
K zemi se snáší list, / z něj i letos smíme něco číst, / že blíží se nám krásný čas, / co bude vůkol i uvnitř nás, / že blíží se nám prozření, / duše i těla jiskření, / tančíme v radosti, tančíme v tichu, / v opojném poznání se špetkou hříchu. // Snít o kráse snad umí každý z nás, / co byla, co je a bude zas, / hledej ji v duši, v síle okamžiku, / zvedneš ji třeba i jako poupě růže ulehlé na chodníku, / když tohle dokážeš, máš v životě kliku! // Já chtěl bych jeho příběh číst, / inspiruje mne ten pronikavý větru svist. //

Krajinou pádí koně, / na cestě tančí listí, / stromy znehybněly, / nejsme si ničím jisti. //

Barevné ticho mizí, / láska zůstává, / a my si nejsme cizí, / já Ti to šeptala. // Křičela a zpívala, / a po nocích plakala, / láska zůstává / a sníh vrže pod nohama. //

Do básní psaných pro potěchu duše se tak nakonec zapojilo deset pisatelů, i když výzvu sledovalo přes více než dvě stě uživatelů. Mnohokrát všem děkujeme a těšíme se na další kreativní setkání. (mš)

Z pozůstalosti Františka Křeliny

Při digitalizování pozůstalosti učitele a spisovatele Františka Křeliny (26. 7. 1903 – 25. 10. 1976) mě zaujal sešit s ručně psanými osobními zápisky jeho sestřenice Anny Bílkové. Nejdříve jsem se chtěla jen zběžně podívat, o co se jedná, ale když jsem se začela, začal se přede mnou odvíjet příběh lidí, kteří žili na přelomu 19. a 20. století. Jaká byla doba, ve které žili, z čeho se radovali, jaké byly jejich smutky a zklamání, jak se dokázali bavit a těšit se na svátky. Díky Anniným zápiskům jsem si mohla představit, jaké to asi bylo, žít na sklonku vlády Habsburků a v období vzniku samostatné Československé republiky. Zajímalo mě také, jestli někde

najdu zmínku o jejím bratranci, spisovateli Františku Křelinovi. Byl jen o tři roky mladší, ale žádnou vzpomínku na něj jsem nenašla. Jejich dědeček František Křelina byl starostou vesnice Podhradí u Jičína. Na svou dobu byl poměrně vzdělaný a pokrokový, miloval knihy, což bylo u Křelinových dědičné stejně tak jako jméno František. Anna Bílková se narodila 27. června roku 1900 v Újezdu pod Chlumem a jak sama píše, dobrá víla jí darovala do vínku lásku k peru, kterého se chopila, aby zavzpomínala na dětství a oživila dávno zmizelý obraz zašlé doby. Už jako malá vynikala ve škole ve slohu, čehož si všimli i její učitelé, zajímala se o dějepis, literaturu i politiku. V jednotlivých tematicky řazených kapitolách popisuje milovaný rodný kraj, hry svého dětství, zvířata, která si oblíbila, různé rázovité osoby z její vesnice, také svátky a přípravu na ně. Maminka Anny Bílkové byla inteligentní a vzdělaná žena, ctitelka Boženy Němcové a Karolíny Světlé, nadšená vlastenka. Nějaký čas žila v převážně německém Liberci, kde navštěvovala Národní dům, tehdejší středisko libereckých Čechů a místo setkávání české inteligence. Stýkala se zde např. s vůdcem národního hnutí doktorem Václavem Šamánkem, který podporoval kulturní a jazyková práva české menšiny v Liberci a organizoval zakládání českých škol a spolků. O vlastenectví hovoří i poslední kapitola dochovaných zápisků. Před první světovou válkou se její rodina seznámila s učitelkami Marií a Růžnou Endersovými, které aktivně podporovaly české školy ve Vídni. Annin tatínek i sestra se do tohoto boje zapojili také a agitovali ve prospěch českých škol. Anna končí své vzpomínky rokem 1918 slovy: „Čekal se den, slavný den svobody, který nebyl daleko.“ Následující stránky zůstaly prázdné a o dalším osudu Anny Bílkové se mi zatím nepodařilo nic vypátrat. (lv)

Literka,
Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 544 544 280
Odpovědný redaktor: Libor Kalina
Vychází jedenáctkrát ročně, č. 1, ročník 15., 29. 1. 2021
MK ČR E 21218
Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257